

Het resultaat van het Rondetafelgesprek over “Dikastocratie?” van de cie. BiZa op 9 maart 2020

ter informatie

Gisteren heeft de commissie Binnenlandse Zaken van 11:15 – 14:45u het rondetafelgesprek “Dikastocratie?” gevoerd. Het idee dit thema te bespreken was van Thierry Baudet, de uitwerking in de vorm van een RTG van Tobias van Gent.

Aanwezig waren 9 Kamerleden.

Het RTG is gevoerd in 3 blokken van elk 45 minuten over:

- 1 - de positie van de rechterlijke macht;
- 2 - de internationale ontwikkelingen;
- 3 - opvattingen in de wetenschap.

1. De vertegenwoordigers van de zittende en staande magistratuur ontkenden relatief het sterkst het probleem van een ontwikkeling naar een ‘Dikastocratie’. De rechter doet onbevooroordeeld zijn werk. Hij spreekt slechts recht op verzoek, weegt feiten en past de regels toe die het recht en de wetgeving hem bieden. Bij een andere samenstelling van het rechterlijk college zou dit, in geval van de Urgenda-zaak, tot hetzelfde vonnis hebben geleid. Er is bij de rechterlijke macht geen tendens de beoordelingsruimte uit te breiden. Als beroepsgroep vertoont zij een natuurlijke tendens zich te positioneren in het politieke midden. Daaruit is de sterke vertegenwoordiging van D66 te verklaren.

2. Internationaal is er enerzijds een ontwikkeling te signaleren dat de rechterlijke macht het politieke proces wordt ‘ingezogen’, zoals in GB het geval was met de uitspraken over Brexit. Anderzijds breidt de uitvoerende macht zijn invloed op de rechterlijke macht uit, zoals in Hongarije en Polen. Dit leidt tot een verslechtering van de rechtsbescherming voor burgers en is daarom een verkeerde ontwikkeling.

Nederland loopt bij de ontwikkeling van de rechtspraak door nationale en internationale rechters uit de pas doordat het geen eigen constitutionele toetsing kent en geen volwaardige opsomming van grondrechten in de eigen wetgeving, bijv. de GW, heeft. Daardoor wordt Nederland afhankelijk van de juridische interpretatie zoals die in het buitenland plaatsvindt, zonder daar een eigen bijdrage te kunnen leveren.

3. De opvattingen vanuit de wetenschap sluiten hierop aan. Nederland zou de eigen normstelling dienen te versterken door uitbreiding van (grond-)wettelijke bepalingen, door invoering van een constitutionele toets via de huidige rechterlijke macht of via vorming van een Constitutioneel Hof. Ook het schrappen van de mogelijkheid in het BW (Art 3-305a BW) tot het instellen van een algemeen-belang-actie zou een bijdrage kunnen leveren. Dikastocratie is te vermijden door wetgeving met een duidelijke normstelling.

Aan het eind van het RTG keert de beantwoording van de vraag “Is er sprake van Dikastocratie en zo ja, wat zou daartegen kunnen worden ondernomen?”, zich tegen de Kamer. Binnen de Trias Politica wordt een balans tussen de drie verschillende machten nagestreefd. Die balans is verstoord. Er is in feite niet meer sprake van een Trias Politica maar van een “Dwas Politica” waarbij de rechterlijke macht ferm standhoudt en de uitvoerende en wetgevende macht onontwarbaar met elkaar verknoopt zijn geraakt in die zin dat het parlement geen wezenlijke factor van betekenis meer is maar volledig overvleugeld is door de regering. Hier ligt een taak voor het parlement die onvoldoende wordt onderkend.